

اعتصام

۲۴ ربیع الاول سنه ۱۳۳۸

۱۸ ثانیه اول سنه ۱۳۳۵

{ منافع عامیه خادم جموعه اسلامیه در }

احمد شیرانی

معلم فیضی

طاهر المولوی

محمد عالم

علی رضا

محمد باقی

خرنوط تلغرافی

عناصر حیاتیّه دولتدن معارف

بخاراده علم وعلما

گویاو دین قرده شلمز نه حالده

وبا و طاعون

مدارس احیا اولونمادی و احیا اولوندی

محل اداره : قاج — اعتصام

فیثان (۵) غروشد

۱۳۳۴

دوام ایده جکاری ده شبهه سزرر . بوتون پروتستو ایتک ، خرپوطلیلارله برابر بوتون مسلمانلرک و حق بوتون انسانلرک حقلیدر .

تلغرافک صوک فقره سی ؛ حکومتدن ، نشریات مفسد تکارانه نك منفی و بوکا متجاسر اولانلرک تجزیه سی طلب ورجا ایدیوردی که بوده یته بوتون مسلمانلرک حق و بو طلب ورجایی اسعاف ایتکده موقع اقتداره کچن هر حکومت اسلامی نك ایلک وظیفه سیدر . اهالی اسلامی ، حسیاتنک نه سر کزده اولدیقنی بویه بیلدیرنجه هر هانکی حکومت اولورسه اولسون ؛ ایستر ، ایستنه من اولنری تأدیپ و تربیه ایتک شجوریتنده قاله جقدر . ناصل که حکومت حاضره طرف خلافتیناهیدن تلقی ایتدیکی امره امتثالاً دین علیه یازی یازانلری تجزیه باشلامشدر . بوکا داتر مطبوعات مدیریتدن آلدیغمز تأمیناته برابر بوتون مسلمانلرکده کسندی حسلرله متحسس بولندقلرینی خرپوطل علما و اشراف کرانه عرض و ابلاغ ایده رز .

احمد شیرانی

عناصر حیاتیة دولتمدن

— معارف —

انسانک ایکی نوع شخصیتی واردر : مادی معنوی . تعبیر آخرله حیوانی ، انسانی . بویکی نوع شخصیتک بقا وادامه سی مختلف شیلره عرض اقتدار ایدر . مادی انسان بیر ، ایچره . بوخصوصده حیواناتدن فرقی یوقدر . فقط انسان که حیوان ناطقدیر ، احسن تقویم اوزره یارادلمشدر ؛ شخصیت معنوی نه سی ده اعلایه چاره آرار . ایشته بو کیفیت ، معارف و تعمیم معارف قضیه لرینی تولید ایتمشدر . ایلک انسانلر قرون اولی انسانلری یالکیز برشی دوشونورلردی : ادامه شخص . حاله وحشته یاشایان بو مخلوقلر طبق حیوان کی سسوق طبیعی ایله حرکت ایدرلر ؛ آغاچلرک میوه لری ، دره لرک صولری ، قووقلرک و مغاره لرک کوشه لری ایله خدا و مسکنلرینی

تأمین ایملرلردی. او وقت انسان، وحشی، ظالم و خودبین ایدی. معنوی شخصیتی بیلیمز، خالقنی طایماز؛ درت آیاقلارله همه حال، وقت کچیرلردی.

جمعیت حالنده یاشماق احتیاجی انسانلر آرمسند بر چوق مناسبات تولیدینه باعث اولدی. آرتق انسانلر اولکی ظلمتدن، وخشتدن یواش یواش صیریلیورلردی: دین احتیاجی دوغمشدی. بردینه اولان احتیاج قوی، علوم مختلفه یی مثلاً فلسفه یی تولید ایتدی. آرتق ایکی آیاقلی، نطوق حیوانلر معنوی شخصیتلرنی تشکیل ایدیلورلردی... مناسبات اقوام ایملرله دکجه کشفیات و ایجادات بشریده توسع ایدیلور، مثلاً فنیکلیلر فنون بحریه نك قابا صابا بر ضاغم اساسلرنی، کلدانیلر علوم ریاضیه نك، اوزان و ائقالک و قوزموغرافیا نك الفبا سنی وجوده کتیریورلردی. عصرلر توالی ایدیور؛ بشریت آغیر آدیملرله ساحه علمه دخوله اوغراشیورلردی. فقط... یو جریان مشکور بردن بره دوردی. زیرا علمی، معرفتی تحقیق ایدن برز سره دینه اوروپاده ذی نفوذ برحشمت ایله حکمران اولیورلردی. او وقتلر علم نامنه بیانات و مدفعا تده بولونانلر آغیر استهزاره، جزالره گرفتار اولورلردی، احتیاج علمی یی، علمله اعلا ی شخصک قابل اوله بیله جکنی ایلك دفعه اوله رق اسلاملر تقدیر ایشملردو. ایشته اندلس مدرسه لرینک پارلاق نئایجی... تاریخ تدقیق ایدیلایرسه کوریلایورکه اسلاملر کیردکلری بره احتیاج دینی ایله توأم اولاق اوزره علم احتیاجینی ده تطمیندن کیری قالماملرلردر. ایشته تاریخک شهادتی:

«ویقتور دورونی» قرون وسطی تاریخی عنوانی اثرنده عربلره تخصیص ایشملر اولدیغی بر باده شو صورتله اداره کلام ایدیور:

«همبلر سند نهرندن پیره نه لره قدر حکمران اولدیلر. اسلامک فتح وضبط ایشملر» اولدینی مالکک اکثرنده دین، لسان و قرآن کریمک احکام قویموسی اجرای حکم ایدردی. اسلاملر، یونانیلرک فن و فلسفه یه عائد مؤلفاتنک اکثرینی ترجمه ایلدیلر. ایشته بو سایه ده درکه اون دردنجی عصرده خریستیان آوروپا، «آریستونک اثرلرنی مکملأ طایمیش اولدی. بغداد و سمرقند اوروپادن پک» چوق زمان اول رصدخانه لره صاحب اولدی.»

ذاتا دینیز نهی امر ایدیور ؟ . تحقیق علمی ! . بزه بشیکدن مزاره قدر علمی
آرامقلمغز امر ایدلمشدر . شو خالده علم مأمور بهدر . آ کلاشایور که اسلامیت ،
ظلمت جهالت ایچنده بولونمقله دکل ، ضیای علم ایله تنور ایلمکه اعتلا بولور .
علم ، بر ملت اسلامیة نك لازم غیر مفارقیدر . اسلامیت و معارف ! ایسته ایکی
قطب که مدنی ، انسانی ، اجتماعی و سیاسی هر درلو ترقیاتک حصصولیندیر اولمسنده
قوتلی بر جریان اساله ایدر . معارفیز اسلامیت اوله ماز . چونکه بر کره دین ،
تحقیق خالق و تدقیق کاشانی امر ایدیور . سو کره لوازم و ضرورات دینیانه
تحصیلی ، هر فردک مکلف اولدینی اجتماعی و ظانفک و حقوقک او کره نیلمسنی
مجبور قیلور . دیمک اولیور که دین اسلامه سالک اولانلرک عمومیتله تحصیل علم
و معرفته چالشماری لازمه دن .

بیانه حاجت اولدینی اوزرد نور معرفته ظلمت پرده لرندن دها صیریله مامش
اولان ملنلر هر خصوصده مغلوبدرلر . نوکون بولونمش اولدیغمز عصر ، فن و علم
عصریدر ، باشقه بر تعبیر ایله (زمان) دیدیکی کبی دین ایله علمک یک اهنگ
حکمران اوله جنی بر عصردر . آرتق هر درلو ترقیات و مظهریات ، باشلرنده
رهبر اوله رق علمی و فنی بولاجقلردر . بناءً علیه مدبر و کیاستلی بر حکومت
هر درلو اصلاحاتدن اول کنیش و عمومی بر معارف سیاستی تعقیب ایتلیدر . والا
پاییلان هر شیء زواله محکومدر ، مطلقا جهت افراطه و یا تقریطه منجر اولور ،
غیر طبیعی بر حادثه اجتماعی تولید ایدر . چونکه (ملت ، تربیه ایدلمش) دکلدیر
جاهلدر ، مثالی ایستیورسکنز ؟ . ایسته قادین مسئله سی ،
اخلاقی ، بتون تدایزه رغماً حکومتک اخلاقسزلیک اوکسنه کچه مه مسی کی
حادثات ! آ

ایسته بزه هر خصوصده بی بهره بولوندیغمز ایچون اولا افراد ملتی صاحب
عرفان قیلمغه مجبورز . شیمیدییه قدر بر باد بر معارف سیاستی تعقیب ایتدک ،
یا خود دها دوغرو بر تعبیرله معارفزده بر (کور کورینه بولاجلامق) سیاستی
بالتعقیب شرفک حاطل ذهنیتنی بر طاقم شارلاناقلمره ، تقلیدچلیکه بوغرق برر پالدیزی

حب مثابه سنده همان. هر کون کند مزه و چو جقار مزه یوتدور یورز ا شیمدی به قدر
دوشو نو بلدی که یوزده یتشی قره حامل اولان بو ملت ایله نه اوروپا منظومه
دولیه سنه دخول ایدیلیر؛ نه ده مشروطیت تقریر اولنور. بعض ذوات یانه یاقبله
اوروپا ترقیاتک، اوروپا ذهنیت و عرفانک مملکت مزده، ملت مزده تجلیسی
لزو مندن اوزون اوزادی بحث ایدیلورلر. فقط بویه ترقیات، بویه ذهنیت و عرفانه
حاضر لامش می یز؛ بوراسی هیچ تدقیق ایدیلور. بزاو کشور عرفانه ایره بیلمک کیمز
ایچون بتون آلات وادوات می، ذهنلر می، کوزلر می اصلاح ایتلی یز. عکسی تقدیرده
بیاضه سیاه، طاتلی به آجی دیرز. ثبوت :

قدستکرالین ضوء الشمس من رمد

وینکرالقم طعم الماء من سقم

یعنی ناقدر دوعریدر. . . نته کیم بو کون بویه یاقمده یز ! .

معارف تعمیم ایدلد کجه، بوکا تبعاً دین و اخلاق تشکل ایلد کجه [دین
و اخلاق تشکل ایدر، تشکیل ایلان] هیچ بر شماع ترقیاتک بو ظلمتار دیارنده
دوعه بیهل جکنی خاطر مزه بیهل کتیره ملی یز. انقلابه حاضر لایمانس بر ملتدن ناصل
تجدد بکار سکنز ؟

هیچ ! اوبلسکه لباسی دگشدر ملک ویا پک صاحبه بر تلقی به تبعاً صاریفی
چقار مق صوریه بر یکیلک ابراز ایدیلیر. حالبوکه عرفانسز لباس بی نه
مشروطیت، نه ده حریته تأییس ایلر. ایشته مشروطیت مشروعه می. . . ایشته بوقبه ده
خوش بر صداسی بیهل قاله میان حریت مبعجله می. . .

یاشامق عزمنده بو یونان و مبارزه حیاطه موفق اولتی ایستین «بر ملتک بتون
افرادى مجبورى تحصیل ابتداءیدن کچمش بولونمیلیر. چونکه - اولکی مقالاتمه
ده عرض ایتدیکم اوزره تحصیل ابتدائی تام همناسیله بر حیات آدمی یتیشدیره جلاش،
لسان مادر زادی، تاریخ ملتی، فردک جمعیت داخلمده کی حقوقی، وظیفوی
وضعیاتى، قوانین مملکتى، مدنیت محلیه واجنبیه نی علی طریق الاجال اوکره تهجکر
بو معلومات ایله مجهز اولان فرد، حکومتیه قارشی اولان وظیفه سنی پک ایت

بیلدیکي گي خدمتگريه مقابل نه کي حقوق اوبيله جگني ده مکملاً تقدير ايدر ،
اي اي ، کوتوي دور بينانه تفريق ايلر ، زردن کلوب زويه کيتديکني بيلير ؛
حقوق سياسي و مدنيه سندن کمال سرستي ايله ، آکلايه رق - بزم ياپديغمز کي تهديدلره
مضاربيلر ، قرون اولي ييچيمي سرگذشتارله دکل ! - استفاده ايدر .

فقط عيهاث ! . . . تدریسات ابتدائيه قانونک ماهيت مجبوريه سني افزاده
قدرتياب اوله مایان ، کویلری مکتبمزر اقان ، تدریسات پروگراملری سنه تدریسمه نک
اوج آي کچدکدن صوکر ا غیر علمی بر صورتده تعدیل ایدن معارف نظارتی بو
خیره سرمه نلک بویله باشی بوش ، هر فانسوز و بالطبع اخلاقسوز و متردی قلمنه یاردم ایتش
اولور . حالبو که هر ملکیتده معارف نظارتلری [کولتور ژنه ران] دنیلن تربیه
عمومیه نک ویریه بیلیمسی مقصدیه تأسیس اولورلر . بزده ایسه مقصدله اله ایدیلن
تدبیحه طمان طمانه ضد ا ، مکتبلر اولسه معارف نظارتی ده ائی اداره ایده جگنی
کمال جلادته و برغیر پیغمبر بسندانه ايله بیان بویوران بر معارف ناظر منک کلوب
کچمش اولدیغی بومناسبتله تخطر ایدورم . هلاک متمدنه ده اوقات وایم تعطیلیدن
ماعدل زمانلرده ، سوقاقلرده سرسریانه دولاشان چوجقاره تصادف ایدلر . بزده ایسه
بونلرک حد و حسانی یوق . بونلره تدریسات ابتدائیه قانونی نه دن تطبیق ایدیلور ؟
کوزلرمزی درت آچهرق ، فرانسه حکومتک بوندن اون سنه اول نشر ایتش
اولدیغی معارف ایستاتستیکنی اوقویه لم :

حکومتک معارف بودجه سی ۲۹۰ ملیون فرانق . بونک ۳۳۰ ملیونی تحصیل
ابتدائی یه مخصوصدر . معلم و معلملرک معاشاتی ۱۸۳ ملیون فرانقدر . فرانسه ده
موجود معلملر : ۵۲۰۰۰ در . معلملر ۶۰۰۰۰ کشیدر . موجود مکاتب
۶۱۶۰۰ . . . [بش ملیون یوز قرق بیک] نفوسدن مرکب بر طلبه اردوسی ! .
توصیل ابتدائی نک قسم عالیسی ۲۳۹ و ذکر ۱۵۸ انات مکتبنده تأمین اولونمقدردر .
بومکتبلرده ده [الی بر بیک] طلبه وارددر . بوندن ماعدل ۸۳ عدد دارالمعلمین
و ۸۳ عدد دارالمعاملات وارددر . ۱۹۱۰ سنه سنده رشديه شهادتنامه سی آلان طلبه نک
عددی اون درت بیک یوز ایتش درت ، قیزلرک عددی ۳۰ بیک ۸۰۲ در . دوره
عالیه تحصیانی ا کمال ایلانلر ۲۶۷۷ ارکک ، ۶۲۸۴ قیزدر .

اگر عصر یلشماك آرزو ایدیورایسهك اولامعارف و تعمیم معارف مسئله لرینك
 حالندن باشلايه جغز ؛ عقده بوراده در . بوندن صوكرامعرفاتی ؛ دینی ، اخلاقی
 او كره ن بر ملته معقول بر یول كوستریلور . حكومت یكی یوروی ملته بویوله
 قدر كتیردكن صوكرامایلی ایشارتی و بره بیلیر . آرتق ملت قوانین اجتماعیه
 و روحیه نك تحت انقیادنده اوله رق كندی كندی یورور

۷ كانون اول ۳۵ محمودیه مكته معلملرندن فیضی

بخارا ده علم و علما

مابعد

م — سن بخارا علماسنی كورمه ديكك ایچون بیلیم یورسك اونلر بویوك
 ذالدر ، هری بری بیک طلبیه درس ویریر و آتته صیرمالی طاقیم اوردورور .
 ایشته بو ذوات كرام ، صفای باطنلری طولایسیله یو مكتهك خبائتی كشف
 ایشلردر .

۱ — زوالی مدرس ! ظن ایدیورمیسكزكه بن بخارا علماسنك احوالنه
 واقف دگم . بونلر اوپله كیمسه لر دیركه تحصیل زمانلرنده كوندوزلری شونك بونك
 پیشنده قوشمق ، كیجه لری حجره لرده انواع مسكرات قوللانقله مشغول اولمشلر ،
 صوكرالری اوراق بر جهت ایچون قاضینك یامالی اولورجه سنه ذات كوسترمك ،
 قاضی ، یاخود رئیس اولونجه ده خلقك مال و جاننه بابالزینك وقفی ایش كی تصرف
 ایتك . بویوك مدرس ، یاخود مفتی اولدقلرنده وطن جدا بر طاقم ملائجه لك
 انده كی ؛ آووچنده كنی ، خرج افتتاح نامیه چككمك دن باشقه برشی یامامشلردر .
 و یامازلر . آرتق بویله بر جماعتدن ناصیل كشف و كرامت امیدنده بولونلورور .
 اوت هری بری بیک طلبیه درس اوقوتویور ، فقط انصاف و اعتراف ایدیكزكه
 نه اوقوتویور ، او بیک نفر ملانك دنیاسنه یاخود آخرتیه یارایه جق هانكی علمی